

Lectoraat Kunsteducatie, Hanzehogeschool Groningen

Muziekeducatie – een kwestie van betekenis.

Evert Bisschop Boele – Groningen, 21 november 2023

Het belang van muziek(onderwijs)?

Bron afbeelding: <https://www.quality-bookings.nl/sprekers/erik-scherder/>

Eerst: wat doet muziek?

- Gebruik
- Functie
- Betekenis
- Waarde
- Leren

Muziekgebruik in het dagelijks leven

Ons leven is intens muzikaal

Idiocultuur:

administrating broadcasting collecting composing contesting counterfacting crying dancing dj-ing	doing exchange games leading making instruments meeting like-minded organising pageturning performing playbacking	playing mediated music playing mediated music - background playing instruments playing instruments together producing rap reading staff notation recording singing	singing together talking teaching visiting concerts visiting dance performances watching audience watching musicians writing teaching materials
--	--	---	--

Idiosyncrasie: 'een eigenschap of het gedrag of karakter van een individu, waarmee het zich onderscheidt van de rest.'

Cultuur: 'gedeelde (en betwiste) manieren van doen en van praten.'

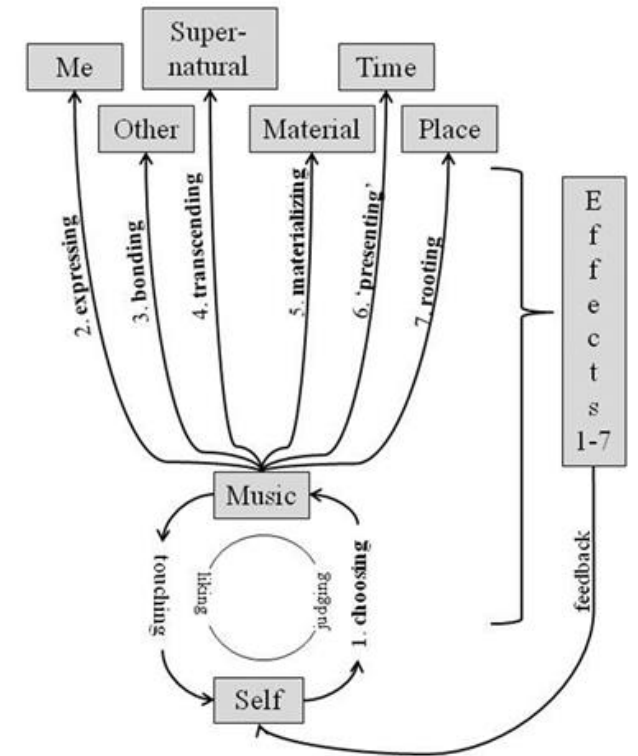
Functies van muziek

Muziek heeft drie functies:

- Het zorgt voor **Bevestiging** van het 'zelf'
- Het zorgt voor **Verbinding** met de wereld
- Het zorgt voor **Regulering** van 'zelf' en anderen

Op basis van betekenis

Leidend tot waarde

Betekenis van muziek

Mensen zijn 'betekenisgevende dieren'

Muziek heeft betekenis voor individuen

Betekenis zit niet 'in' de muziek (het is geen specialisme),
en ook niet 'in' het individu (het is niet helemaal subjectief)

Betekenis zit er precies tussen in:
Waar het individu en de muziek elkaar 'ontmoeten'

'Affordanties'.

Waarde van muziek

Muziek is overal.

Muziek is betekenisvol voor (bijna) iedereen.

Iedereen is op zijn eigen manier muzikaal.

Muziek duikt op als het spannend wordt: bij overgangen, als saamhorigheid nodig is, et cetera et cetera.

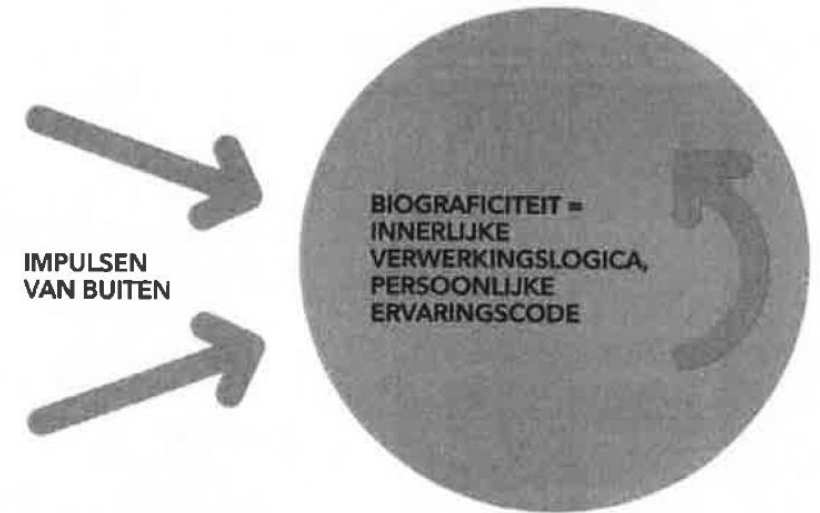
Muziek leren

Leren is 'biografisch':

Het nieuwe een plek geven
op basis van het bekende

- Gepersonaliseerd leren
- Culturally responsive teaching
- Ontwikkeland onderwijs
- De zone van de naaste ontwikkeling
et cetera

HET 'INTAKE'-MODEL VAN BIOGRAFISCH LEREN
(NAAR ALHEIT, 2008).

En dan nu: muziek in het onderwijs

- Subjectivering
- Doelen
- Systeem
- Macht
- De groepsleerkracht en de school

Subjectivering

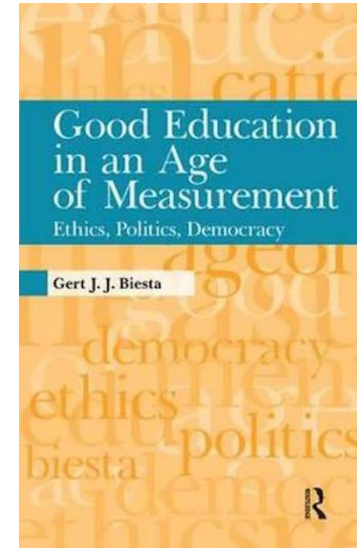
Gert Biesta (2010): de functies van onderwijs

1. Kwalificatie: kennis, vaardigheden, begrip om 'iets te doen'

2. Socialisatie: deel worden van specifieke sociale, culturele of politieke 'ordes'

3. **Subjectivering**: het proces van subject-worden; het tegenovergestelde van socialisatie: autonoom en onafhankelijk worden

[NB Dit vereist een dialogische pedagogische relatie]

Doelen van muziekonderwijs

Het kind bijstaan in het ontwikkelen van haar muzikale idiocultuur:

· **Erkennen:** “Ik mag er zijn als muzikaal persoon, ...”

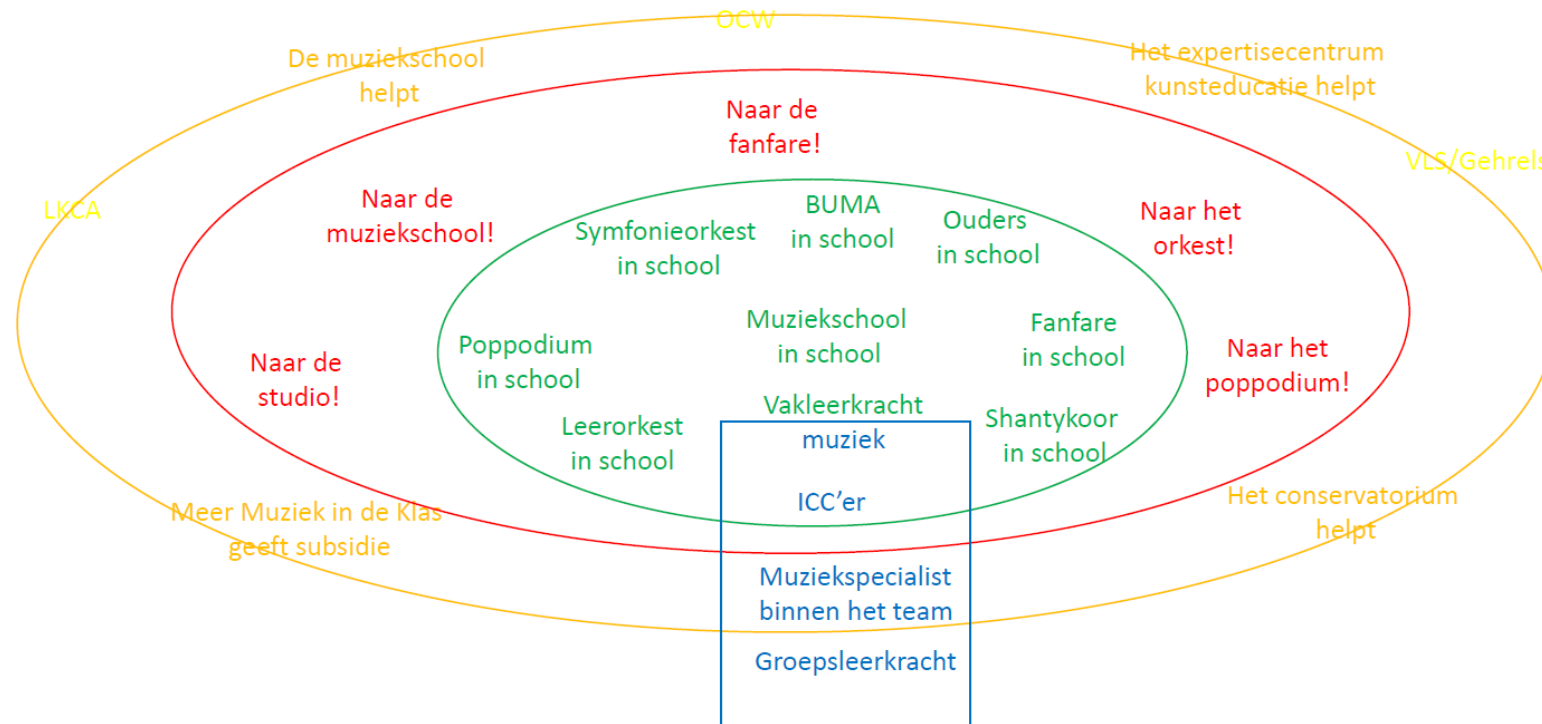
· **Invoelen:** “... en de ‘muzikale ander’ mag er ook zijn;”

· **Ontwikkelen:** “help mij te worden wie ik wil en kan zijn.”

NB EEN MUZIEK-INTRINSIEKE DOELSTELLING!

Muziekonderwijs als systeem

Leren gebeurt overal.
Muziekonderwijs is een systeem om het kind heen om muzikale ontwikkeling te bevorderen.

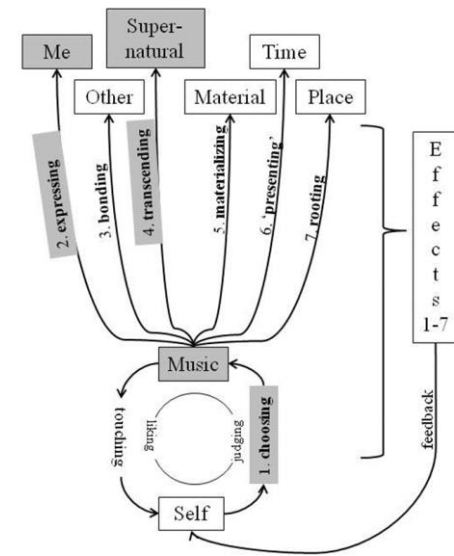
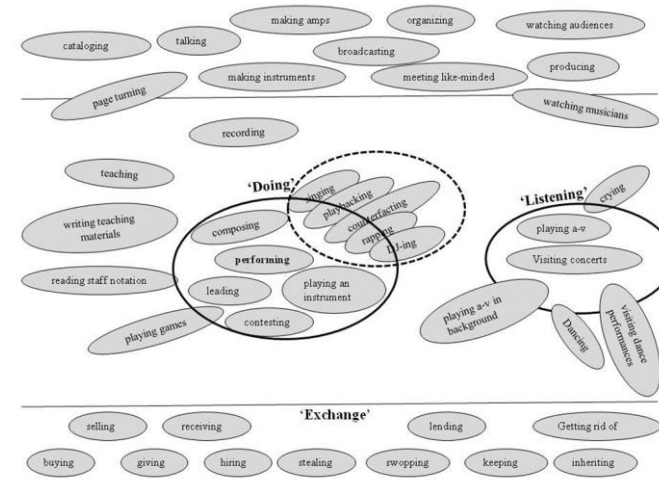
Dominant discours

1. Muziek is een specialisme

2. Muziek =
(op hoog niveau) uitvoeren

3. Muziek =
Ambacht + Expressie ->
Kunstwerk

‘Jouw muziek - mijn muziek’

Muzikaal zelfbeeld

Hoe muzikaal vindt de (aankomende) groepsleerkracht zichzelf?

Tabel 10.6a Kunt u per vak aangeven of u vindt dat de groepsleerkrachten deskundig genoeg zijn? (n varieert tussen 752 en 760)

(speciaal) basisonderwijs	Niet	In enige mate	In grote mate
Tekenen/handvaardigheid	15 (2%)	496 (65%)	247 (33%)
Vakdoorsnijdend/ thematisch onderwijs	98 (13%)	467 (62%)	187 (25%)
Erfgoed	97 (13%)	551 (73%)	108 (14%)
Spel/drama	135 (18%)	528 (70%)	94 (12%)
Muziek	143 (19%)	537 (71%)	80 (11%)
Beweging/dans	230 (30%)	477 (63%)	49 (6%)

Dominant discours

1. Muziek is een specialisme
2. Muziek = (op hoog niveau) uitvoeren
3. Muziek = Ambacht + Expressie -> Kunstwerk

share your talent. move the world.

Welke rol wordt hem toegedicht?

De groepsleerkracht als fundament van het systeem?

Wat kan de groepsleerkracht doen?

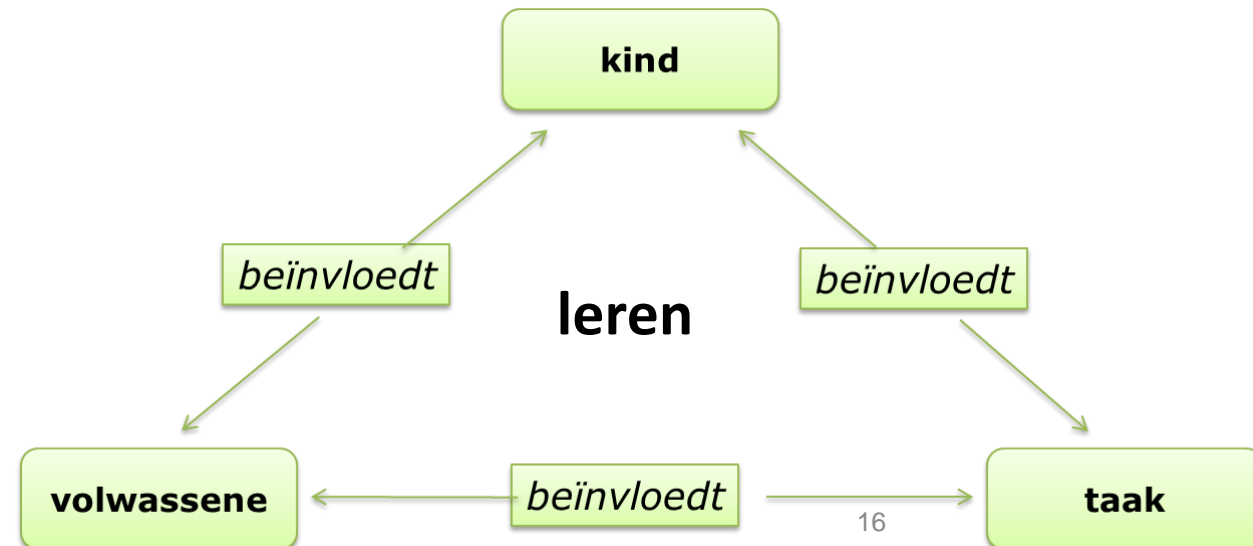
Wees je muzikale zelf

Stop muziek in de dag - op jouw manier (wees een voorbeeld; fouten bestaan niet)

Werk samen en stem af

Ontwikkel je en leer bij

Geniet

Wat kan het schoolmanagement doen?

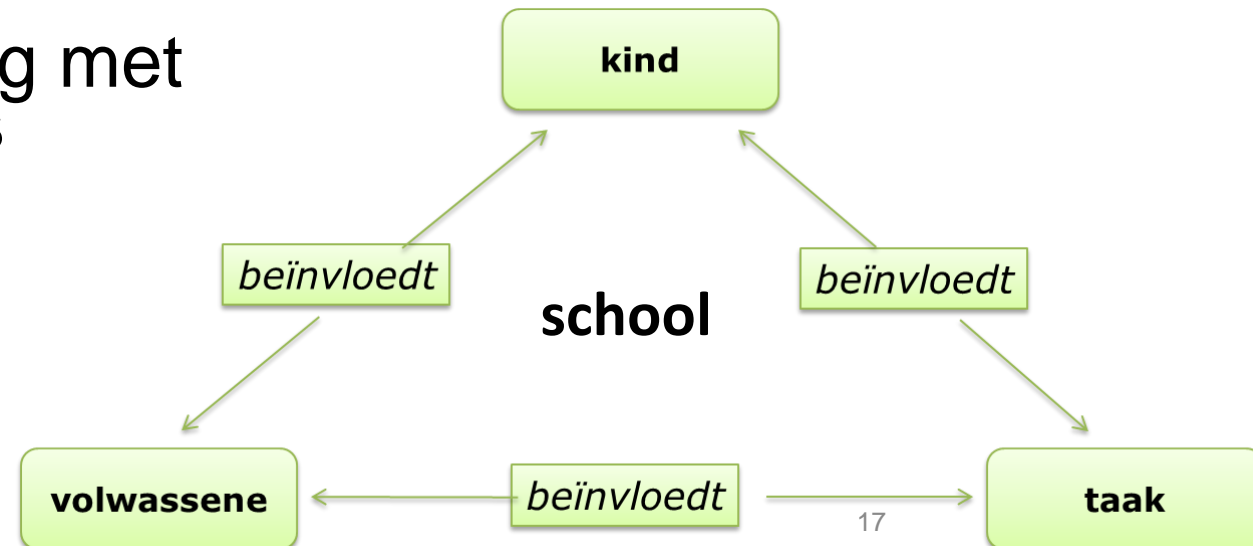
Ontwikkel een visie die verder gaat dan 'muziek is goed' – definieer je 'toegevoegde waarde'

Maak gebruik van de kracht in het team

Stimuleer persoonlijke ontwikkeling en samenwerking in het team

Stimuleer samenwerking met school-externe partners

Geniet

Meer lezen?

Populair:

2023 'De speciale kracht van muziek.' *Dagblad van het Noorden*, 8-4-2023.

2023 'Een diversiteit aan talent.' Openingscollege Master Talentontwikkeling en Diversiteit, Hanzehogeschool Groningen, 1/9/2023, Groningen.

2019 (met Miriam Bosman en Wolf Brinkman). 'Muziek is taal en rekenen.' *Kunstzone* 2019/1, pp. 52-53.

2019. 'Een wereld aan cultuur.' Lezing voor de Groninger Onderwijs Dag GrOnD, 23/5/2019, Groningen.

2018. 'De macht van het woord. Het belang van discoursanalyse in de kunsteducatie.' *Kunstzone* 2018/6, pp. 43-45.

2017. (met Ineke Haakma, Henderien Steenbeek en Jeannette Doornenbal) 'Curious Minds. Talentvol gedrag stimuleren in het beeldend onderwijs.' *Kunstzone* 16/3, pp. 42-43.

2017. 'Muziek is ook dansen en luisteren'. *Trouw*, 10-2-2017.

2016. 'Fijn, al die aandacht voor muziekonderwijs. Maar laten we het debat wel wat breder trekken.' www.lkca.nl/cultureel-kapitaal/opinie-bisschop-boele

2016. 'Weg met 'onze' cultuur! Maar investeer wel in goed cultuuronderwijs.' www.lkca.nl/cultureel%20kapitaal/opinie-bisschopboele

2015. 'Jouw muziek, mijn muziek? Hoe muziek op school weer relevant kan worden.' *Kunstzone* 14/4, pp. 52-53.

2015. 'Negeer de deskundologen. De bal ligt nu bij het muziekonderwijs.' www.lkca.nl/cultureel-kapitaal/opinie-evert-bisschop-boele

2014. 'Zingen, dat is beter dan muziekonderwijs.' *Trouw*, 29/10/2014.

2012. 'De simpele excellentie voorbij.' *Kunstzone* 11/11, pp. 18-19.

2012. 'Weg met de geschiedenis. Een kattenbelletje aan de vernieuwingscommissie kunstvakken.' *Kunstzone* 11/10, pp. 30-31.

2012. 'Denken over muziek.' *Kunstzone* 11/7-8, pp. 18-19.

Meer lezen?

Academischer:

2023 'Mono → bi → multi → inter → trans → idio? On operationalizing concepts of culture in Dutch (music) education'. In Eva Schurig en Andreas Lehmann-Wermser (red.), *Aspects of multiculturalism in arts education. Proceedings of the 3rd German-Dutch Colloquium*. Forschungsbericht 33. Hannover: Hochschule für Musik, Theater und Medien, pp. 27-37.

2022 'Music is what people (already) do. Some thoughts on idiocultural music education.' In Thade Buchborn, Thomas De Baets, Georg Brunner en Silke Schmid (red.), *Music is what people do. European Perspectives on Music Education 11*. Rum bei Innsbruck: Helbling, pp. 17-28.

2022. (met Ineke Haakma, Henriëtte Pauwels en Henderien Steenbeek) *Een (school)brede benadering voor het bevorderen van creatief denken*. Onderzoeksrapport. Groningen: Hanzehogeschool Groningen.

2020 (met Ineke Haakma, Herman Veenker, Henderien Steenbeek en Paul van Geert) 'Op weg naar talentkrachtige kunsteducatie.' *Cultuur+Educatie* 54, pp. 6-23.

2019 (met Kees van der Meer) 'Op weg naar idiocultureel muziekonderwijs. Een casestudy.' *Cultuur+Educatie* 52, pp. 54-69.

2018. 'Enter the specialists. The power of dominant discourse in Dutch music education.' *KuBi Online* (www.kubi-online.de).

2016. 'Over het belang van een inclusief muzikaal wereldbeeld.' In Thomas de Baets & Adri de Vugt (red.), *Muziekpedagogiek in beweging. Verdieping of verbreding?* Heverlee: Euprint, pp. 69-81.

2015. 'Towards idiocultural music education. An alternative vision for Dutch music education in the 21st century.' In Nana Eger en Antje Klinge (red.), *Künstlerinnen und Künstler im Dazwischen. Forschungsansätze zur Vermittlung in der Kulturellen Bildung*. Bochum: Projektverlag, pp. 85-94.

2013. 'From institutionalized musicality to idiosyncratic musickership. Calling a paradigm into question.' In Adri de Vugt en Isolde Malmberg (red.), *Artistry*. European Perspectives on Music Education 2. Rum bei Innsbruck: Helbling, pp. 47-61.

2013. 'Het vak muziek in het creatieve tijdperk.' *Cultuur+Educatie* 38, pp. 86-104.

Contact?

e.h.bisschop.boele@pl.hanze.nl

www.hanze.nl/kunsteducatie-onderzoek